

розвитку цифрових платформ, в той час як Швейцарія залишається привабливою для інвесторів завдяки високому рівню захисту даних і довірі до цифрових фінансових інструментів [5].

Отже, електронна комерція стала важливим фактором підвищення конкурентоспроможності як окремих підприємств, так і національних економік у глобальному контексті. Вона дозволила малим та середнім підприємствам виходити на міжнародні ринки без значних інвестицій у фізичну інфраструктуру, а всім гравцям ринку оптимізувати свої бізнес-процеси, знижувати витрати, підвищувати продуктивність праці та швидше реагувати на зміни споживчих потреб. Власне, ці аспекти дозволяють не тільки збільшити обсяги торгівлі, а й створювати нові робочі місця в таких галузях, як інформаційні технології та цифровий маркетинг.

Проаналізувавши вплив е-комерції на більш масштабному рівні економік країн світу, варто відзначити, що держави, які активно інвестують у розвиток е-комерції та цифрових інфраструктур, займають високі позиції у глобальних рейтингах конкурентоспроможності. Вони використовують цифровізацію для підвищення економічної ефективності, розширення ринків збуту та поліпшення обслуговування клієнтів. Таким чином, е-комерція є важливим інструментом не лише для підвищення конкурентоспроможності окремих підприємств, але й для зміцнення економічної позиції країн на світовій арені.

Список використаних джерел

1. Плотнікова Л. І. Сутність електронної торгівлі у світовій економіці. *Бізнес інформ*. 2019. № 1. С. 139–144. (дата звернення: 03.04.2025).
2. Соколова Н. Оцінка впливу ефективності бізнес-процесів на конкурентостійкість підприємств електронного бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-47> (дата звернення: 03.04.2025).
3. Afiat M. N., Rijal S. Analysis of the use of e-commerce in improving entrepreneurial business competitiveness. *Jurnal minfo polgan*. 2023. Т. 12, № 1. С. 468–479. URL: <https://doi.org/10.33395/jmp.v12i1.12439> (дата звернення: 03.04.2025).
4. Baula O., Liutak O., Fedyshyn V. Development of electronic commerce and its impact on the domestic and international business environment. *Economic scope*. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-47> (дата звернення: 03.04.2025).
5. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2024. Switzerland : IMD: Institute for Management Development, 2024. 214 p. (дата звернення: 03.04.2025).
6. Sahin C. Competitiveness of e-commerce companies: an integrated approach. *International journal of E-business and E-government studies*. 2012. Т. 4, № 1. С. 13–22. (дата звернення: 03.04.2025).

Борисовська Е.О. Роменець Б.Є.,
студенти ОПП «Маркетинг», 3 курс,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Науковий керівник: Палієнко Т.П.,
PhD з економіки, старший викладач

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СТРУКТУРУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Процеси глобалізації докорінно змінюють структуру світової економіки, зокрема впливають на динаміку та напрямки міжнародної торгівлі. В умовах зростаючої взаємозалежності національних економік, розвиток глобальних ланцюгів доданої вартості, цифровізація торгівлі, а також зрушення в геополітичному ландшафті – усе це трансформує міжнародну торгівлю, відкриваючи нові можливості для економік, що розвиваються, таких як Україна [1, с.18]. Водночас глобалізація створює нові виклики, зокрема пов'язані із нерівномірним доступом до ринків, нестабільністю цін, регуляторними бар'єрами, логістичними ризиками та конкуренцією з

боку транснаціональних корпорацій [5, с.22]. Саме тому вивчення впливу глобалізації на структуру міжнародної торгівлі є надзвичайно важливим для розуміння того, як Україні ефективно адаптувати свою зовнішньоекономічну стратегію в нових умовах.

Сучасна система міжнародної торгівлі вже давно вийшла за межі традиційного обміну товарами між державами. Завдяки глобалізації, національні економіки дедалі більше інтегруються у світовий поділ праці. Виникають нові форми торгівлі: торгівля послугами, електронна комерція, обмін даними, тощо [4, с.31]. У центрі цих змін формування глобальних ланцюгів доданої вартості (ГЛДВ), в яких різні країни спеціалізуються на окремих етапах виробництва [5, с.13]. Це змінює не лише географію торгівлі, а й її структуру, де на перший план виходить технологічний розвиток, якість людського капіталу, логістична інфраструктура та інституційна зрілість.

Глобалізація змінила структуру торгівлі, збільшуючи роль транснаціональних корпорацій, послуг та технологій, зменшуючи частку традиційних товарів [3, с.56]. Україна, інтегруючись в глобальні економічні процеси, стикається з викликами, зокрема з залежністю від експорту сировини та металургії [6]. Однак глобалізація також відкриває нові можливості для диверсифікації експортних напрямків, зокрема в високих технологіях та послугах. Водночас існують загрози для українських підприємств через конкуренцію, зміни в міжнародних торгових ланцюгах та залежність від зовнішніх економічних факторів.

У другій половині ХХ століття обсяг міжнародної торгівлі зростав значно швидше, ніж глобальний ВВП. Це зростання було зумовлене зниженням торговельних бар'єрів, розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, транспортної логістики, а також посиленням міжнародної кооперації. Якщо у 1990-х роках основними експортними товарами були енергоносії та сировина, то вже у 2010-х роках стрімко зріс обсяг торгівлі високотехнологічними товарами, послугами, інтелектуальною власністю та цифровими продуктами. Водночас активізувалась торгівля всередині глобальних ланцюгів доданої вартості, де важливішим за кінцевий продукт став процес його створення, що розподілений між країнами світу [1, с.29].

Крім того, глобалізація сприяла зростанню ролі регіональних економічних блоків (ЄС, NAFTA/USMCA, ASEAN) у формуванні торговельної політики, що змінило динаміку міжрегіонального обміну. З'явилися нові тренди – «некласична торгівля», зокрема торгівля послугами, цифровими продуктами, кроскордонні дані, фінансові та логістичні потоки, які стали ключовими для сучасної глобальної економіки.

У період з 2010 по 2023 рік зовнішня торгівля України зазнала значних змін. З одного боку, відбулося поступове переорієнтування на ринки ЄС після підписання Угоди про асоціацію в 2014 році, з іншого – втрати традиційних ринків (зокрема російського) та деструктивний вплив війни зумовили потребу у швидкій адаптації до нових глобальних умов. У таблиці 1.1 наведено дані, що свідчать про поступову інтеграцію України у європейський торговельний простір, що є прямим наслідком глобалізаційних процесів та зміни політичного курсу країни. Водночас зменшення частки торгівлі з країнами СНД та високий рівень залежності від експорту сировини залишають економіку вразливою до зовнішніх шоків.

Таблиця 1

Структура експорту та імпорту України, 2010-2023 р., млрд дол. США

Рік	Експорт товарів	Імпорт товарів	Частка торгівлі з ЄС (%)	Частка торгівлі з СНД (%)
2010	51,4	60,8	25,1	36,9
2014	53,9	54,3	32,2	21,5
2018	47,3	57,1	42,6	12,7
2021	68,1	75,1	40,3	9,8
2023	45,7	53,2	61,1	4,2

Джерело: [2,6,7]

Поглиблення інтеграції України в міжнародні виробничі ланцюги створює широке коло стратегічних можливостей, здатних суттєво змінити експортний профіль країни та сприяти її

економічному зростанню [1, с.134]. Одним із напрямів є диверсифікація експорту, зокрема через активне стимулювання розвитку таких перспективних галузей, як аграрний сектор, IT-індустрія, зелена енергетика та машинобудування [5, с.22]. Україна вже має конкурентні переваги в агросфері, однак сьогодні перед нею відкриваються перспективи не лише експорту сировини, а й переробленої, високододаної продукції, що дозволить збільшити прибутковість та зменшити залежність від зовнішніх цінових коливань.

Водночас IT-галузь демонструє динамічне зростання і може стати стабільним джерелом валютних надходжень, залучаючи контракти з міжнародними компаніями та виходячи на глобальні цифрові ринки [2, с.75]. Розвиток зеленої енергетики, включаючи вітрову та сонячну генерацію, а також модернізацію інфраструктури з урахуванням кліматичних стандартів, також відкриває нові ніші для українських виробників у рамках європейського "зеленого курсу". Окрему роль відіграє створення кластерів у сферах, де Україна має порівняльні переваги, таких як агропереробка, харчова промисловість, легка та хімічна промисловість. Інтеграція у глобальні ланцюги доданої вартості дозволить Україні не лише збільшити обсяги експорту, а й підвищити його якість, забезпечити зростання зайнятості та технологічний розвиток. Значним резервом є також експорт послуг, зокрема в таких сегментах як IT-аутсорсинг, креативні індустрії, фінансові та освітні послуги, де країна може зайняти міцні позиції завдяки високому рівню освіти та конкурентній вартості праці. Нарешті, цифровізація торгівлі стає невід'ємною умовою для повноцінної участі в глобальних економічних процесах. Розвиток електронного декларування, використання блокчейн-технологій, смарт-контрактів, онлайн-платформ для B2B і B2C торгівлі – усе це дозволяє українським підприємствам скорочувати витрати, знижувати корупційні ризики, прискорювати логістику та підвищувати прозорість. В умовах високої турбулентності світових ринків саме такі технологічні та структурні зміни є запорукою підвищення стійкості української економіки та її конкурентоспроможності у глобальному просторі.

Глобалізація, попри її потенційні переваги, несе для України й низку суттєвих викликів, які необхідно враховувати при розробці сучасної економічної стратегії. Одним із найсерйозніших викликів є зростаюча міжнародна конкуренція, особливо з боку країн із розвиненими технологіями, потужною інноваційною базою та значним доступом до капіталу. Українські виробники часто стикаються з тим, що їхня продукція не може конкурувати на рівних з аналогами, які виготовляються в умовах кращої технологічної оснащеності, нижчих операційних витрат чи стабільнішої державної підтримки. Додатково, велике значення мають технічні та митні бар'єри, зокрема вимоги до сертифікації, дотримання екологічних, санітарних та якісних стандартів, що є обов'язковими для виходу на ринки ЄС, Північної Америки або Азії. Для українського бізнесу це означає необхідність інвестування в модернізацію виробництва, адаптацію до нових регламентів, що не завжди є можливим в умовах обмеженого доступу до фінансування. Крім цього, вкрай актуальними залишаються логістичні обмеження, особливо після повномасштабного вторгнення Росії. Значна частина українських портів, залізничної та автомобільної інфраструктури зазнала ушкоджень, що ускладнило доступ до міжнародних ринків і підвищило вартість доставки. Складність транспортування призводить до втрати частини конкурентних переваг, особливо в аграрному секторі, який значною мірою залежить від морської логістики. Політичні ризики також мають великий вплив на позицію України в глобальній торгівлі. Потенційні інвестори та партнери часто оцінюють ступінь політичної стабільності, рівень безпеки та ефективність державного управління перед тим, як ухвалювати рішення щодо співпраці [5, с.50]. Нестабільна внутрішня ситуація, зміни в законодавстві, залежність від міжнародної допомоги створюють атмосферу невизначеності. До цього додається інституційна слабкість: поширена корупція, нестабільна податкова політика, відсутність чітких правил гри та довгострокового стратегічного бачення [3, с.297]. Усе це гальмує інтеграцію України в глобальну економіку, знижує привабливість для іноземних інвесторів і ускладнює процес адаптації до нових викликів світової торгівлі. Таким чином, для ефективної участі у глобалізованій торгівлі Україна має не лише користуватися наявними можливостями, але й активно вирішувати внутрішні структурні проблеми, які заважають реалізувати зовнішньоекономічний потенціал країни [1, с. 150].

Отже, глобалізація істотно трансформувала структуру міжнародної торгівлі, і ці зміни мають глибокий вплив на Україну [4, с.11]. З одного боку, відкриваються нові перспективи для модернізації економіки, залучення інвестицій, розширення ринків збуту, з іншого – посилюється вразливість до зовнішніх шоків, конкуренції та логістичних ризиків. Для повноцінної участі у глобальних виробничих мережах Україні необхідно реалізувати низку структурних реформ: покращити інституційне середовище, інвестувати в інфраструктуру, стимулювати інновації та забезпечити інтеграцію до цифрових форм міжнародної торгівлі. Лише за таких умов глобалізація стане не загрозою, а рушієм сталого економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Даніелян Л.М. *Міжнародна економіка*. К.: Центр учбової літератури, 2021.
2. World Bank. World Development Indicators 2023. Washington, DC : World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org>
3. Czinkota M. R., Ronkainen I. A. *International Marketing*. 10th ed. Mason, OH : Cengage Learning, 2013. URL: <https://faculty.cengage.com/works/9781133627517>
4. World Trade Organization. World Trade Statistical Review 2023. Geneva : WTO, 2023. URL: https://www.wto.org/english/news_e/news24_e/stat_31jul24_e.htm
5. UNCTAD. "Trade and Development Report 2023: Growth, Debt and Climate – Realigning the Global Financial Architecture" UNCTAD, 2023. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2023_en.pdf
6. Національний банк України. Платіжний баланс та зовнішня торгівля. URL: <https://bank.gov.ua>
7. Державна служба статистики України. Зовнішньоекономічна діяльність України. 2023. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Власюк К.Р., Подолян У.М.,
студентки БП «Маркетинг», 3 курс,
Національний університет «Кієво-Могилянська академія»
Науковий керівник: Палієнко Т.П.,
PhD з економіки, старший викладач

РОЛЬ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В умовах тривалих економічних, соціально-політичних та геополітичних викликів для України актуальності набуває питання формування ефективної моделі економічного розвитку. У цьому контексті вагоме значення має створення привабливого інвестиційного середовища та стимулювання припливу прямих іноземних інвестицій (ПІІ), які виступають каталізатором стабілізації, модернізації та довгострокового зростання національної економіки. З огляду на потребу у відновленні інфраструктури, посиленні промислового потенціалу та технологічному оновленні, ПІІ мають потенціал стати одним із визначальних інструментів економічної трансформації, що актуалізує дане дослідження.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – це форма міжнародного капіталовкладення, що передбачає довгострокове залучення іноземного капіталу в національну економіку з боку нерезидентів з метою здійснення підприємницької діяльності. Така діяльність зазвичай включає створення, розширення або модернізацію виробничих потужностей, а також отримання сталого контролю над об'єктами інвестування [6]. Варто відзначити, що прямі іноземні інвестиції розглядаються як одна з найбільш ефективних форм залучення зовнішнього капіталу для країн із трансформаційною або ринковою економікою, що перебуває на стадії розвитку. Вони сприяють реалізації великомасштабних інвестиційних проєктів, забезпечують трансфер сучасних